РІК 1929. Липень. Ч. VII.

ПЕРЕМИСЬКІ ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТИ

Ч. 3126. Справа приняття кандидатів до духовної семинарії.

Кандидати, що хочуть бути принятими до тутешньої духовної семинарії, мають внести прохання до Еписк. Ординаріяту до дня 20. серпня ц. р.

До прохання належить долучити:

1) метрику хрещення і миропомазання,

2) свідоцтво зрілости враз зі всіми иншими свідоцтвами.

Всч. ОО. Душпастирі дотичних петентів є обовязані прислати тут впрост свідоцтва моральности петентів і їх родичів.

Петенти, що відбували ґімназійні науки в ґімназіях лежачих поза обрубом тутешної епархії, упросять дотичних Всч. ОО. Катехитів, щоби надіслали тут впрост свідоцтва їх поведення.

Про стан здоровля принятих, видасть свідоцтва семинарицький лікар.

Всч. ОО. Душпастирям поручаємо повідомити про повисший розпорядок перебуваючих в їх парохіях абітурієнтів, а вірних заохотити до щирих молитов в тім наміренню, щоби Господь Бог прислав до нашої семінарії як найбільше число відповідних кандидатів.

Маємо надію, що Всч. ОО. Душпастирі з усею рев-

ністю займуться цею справою і в цей спосіб добрим і чесним кандидатам промостять дорогу до священичого стану.

Ч. 3127. — Обовязки Душпастирів дотично кандидатів духовногостану.

Щоби звернути увагу всіх Всч. ОО. Душпастирів на їх обовязки дотично кандидатів дух. стану перебуваючих в їх парохіях чи в часі ферій, чи при инших нагодах, пригадуємо Наш розпорядок в тій справі виданий в р. 1920 Ч. 3259 (Епарх. Відомости Ч. IV ст. 37.) силою котрого кождий о. Душпастир є обовязаний в особлившений спосіб занятись кандидатом духовного стану. В тій цїли душпастирі є обовязані заохочувати кандидатів духовного стану, що перебувають в їх парохіях, щоби:

1) по можности кождого дня слухали Служби Божої і служили до неї;

2) як найчастійше — найменше що 2 тижні — сповідалися і по можности як найчастійше причащались;

3) щоби приставали з особами, що визначаються релігійним життєм;

4) щоби в часі ферій не брали участи в прилюдних зборах і забавах і взагалі так поводились, як цего від них домагаєся повага священичого стану, до котрого приготовляються.

Кандидатам духовного стану часто подаєся і пригадуєсь їх обовязки, але це не богато поможе, як що в часі свого побуту поза семинарем вони не будуть старатися заховувати і як не найдуть в місцевих ОО. Душпастирів заохоти і опіки над собою.

Особливо щоденно відправлювана Служба Божа місцевого душпастиря в точно означенім часі і часті розмови з кандидатами духовного стану на тему душпастирования, аскези, ввічливого поведення і здержуванняся від всяких критик духовної Власти можуть їм дати добрий напрям на ціле життя.

Звертаючи Всч. ОО. Душпастирям на їх велику відвічальність перед Богом за повнення цего обовязку помочи душам вибраним до духовного стану, маємо надію, що всі ОО. Душпастирі приміняться точно до висше сказаного.

З Еписк. Ординаріяту.

Ч. 176/орд. Заказ уділяти св. Причастя в самім епітрахили.

Дійшло до відома Еп. Ординаріяту, що декотрі священики важаться уділяти вірним св. Причастя убрані лишень в епітрахиль.

Цей спосіб поступовання уважаємо за разяче надужиття і тому з покликом на рішення Львівського Синоду з р. 1891, тит. II г. III, о пресв. Тайні Евхаристії ч. 2. ст. 94 і сл. строго тойже забороняємо.

Кождому священикови повинно бути відомо, що при уділюванню св. Причастя належить брати на себе епітрахиль і фелон.

Ч. 3779. Поновна пригадка в справі надсилання консиґнацій еміґрантів.

Тому що на зарядженнє тутешнього Ординаріяту Ч. 914. гл. Епарх. Від. Ч. V 1929. лишень деякі уряди парохіяльні прислали списи своїх еміґрантів, взиваєсь поновно Всч. ОО. Душпастирів негайно надіслати тут такі консиґнації. Всч. ОО. Декани припильнують сю справу.

Заразом взиваєсь Всч. ОО. Душпастирів, щоби при виготовлюванню консиґнацій еміґрантів заподавали по можности точні адреси теперішнього перебування воєнного еміґранта.

Жертви на „Добру Пресу“.

Тарнавка 4 зл., Хоробрів 5·60, Біла 5, Передільниця 5, Лімна 7·47, Залісє 8, Лосинець 5, Дорожів 16, Конів 10·50, Трускавець 11, Радруж 5, Добромиль 6, Тарнава 11·40, Биличі 5, Терло 7·30, Яструбичі 17, Зіболки 3, Коропуж 4·25, Підбуж 6, Медвежа 5, Дорожів 8·60, Крупець 2·50, Монастирець 10.

Жертви на гробницю св. Йосафата.

Добрівляни 6·65 зл., Всч. о. Матвій Мокрівський 3·30, Розділє 10, Добромиль 12, Брониця 5, Климківка 4, Долини 4, Всч. о. Ілярій Ортинський 2, Всч. о. Петик Іван 5, Лютовиська 5, Воловець 5, Мшанець 3·30, Ольшаник 3, Мокряни 3, Підбуж 6·80, Медвежа 5, Гочев 5, Біла 5, Лопінка 5, Крупець 3·50, Волошинова 5, Судововишенський деканат 37.

ХРОНІКА.

Іменовання.

Ч. 3340. о. Котис Володимир, парох в Прилбичах II. містодеканом Яворівським.

Ч. 3111. о. Кобрин Олексій містодеканом Порохницьким.

Крилошанські відзнаки одержали:

Ч. 3527. о. Котис Володимир парох в Прилбичах.

Канонічну інституцію одержали:

Ч. 2989. о. Адріянович Евген — Лука.
Ч. 3442. о. Менцінський Юрій — Ванів.

Завідательства одержали:

Ч. 3215. о. Стояловський Зиновій — Свидник.

Сотрудництва одержали:

Ч. 3487. о. Ліськевич Николай — Трійця.
Ч. 3712. о. Федоришак Григорій упр. — Волоща.

Померли:

о. Комарницький Іван, парох в Монастирци 17/6 1929.

Душу Єго поручається молитвам Всеч. Духовенства.

З гр. кат. Еп. Консисторії.

Перемишіль, дня 22. липня 1929.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Епп.

II. ЧАСТЬ.

Значіння церк. співу у релігійнім вихованню.

(Реферат о. Сапруна Северина).

I. Завдання св. Церкви на землі.

Велику місію має сповнити св. Христова Обручниця Церква — на землі. Се завдання є так універзальне, що нема розумної істоти на землі, якої воно не дотикалоби. Є се ведення людий до Божого Царства. Вона св. Церква, має виконати се, на згадку чого кожда істота дрожить, у трівожній непевности. Виконання сеї місії поручила св. Церква Божим слугам, наслідникам Апостолів і їх помічникам. Неначе ковчег Ноя прямує св. Церква на протязі 2-тисячок літ по бурливім морі до своєї цілі. Переборов, переборює сей ковчег і єще переборе неодну бурю... бо ведуть його Божі слуги, що точно придержуються вказівок свого Основателя. Немов статут, немов правильник, залишив своїй Обручниці Спаситель науку, — по дорогам якої сей св. ковчег мусить доплисти до своєї цілі.

II. Наука -- Виховання.

»Шедше убо научите вся язики, крестяще їх во імя Отци і Сина і св. Духа..,« сказав Христос. Ми маємо се робити. На першій погляд справа проста — научити основ віри, катехизму, ну і сповнили своє завдання.

Справа однак куди складнійша, чим би виходило з першого погляду.

Научити — але так, щоби се, що учимо стало власностію не тільки умів, але і сердець. Щоби воно стало переконанням і змістом життя — а не тільки обєктивним предметом. Нашу науку попровадити так, щоби наші учні узнали і приняли єї за дороговказ свойого життя. Тут ціла трудність справи. Бо не так то тяжко трафити до розуму людини, — натомість дуже тяжко є трафити до його серця, Значить іншими словами треба дібратися до думок людини, і надати їх ходови напрям який ми хочемо. Завдання дуже

складне — і тяжке. Проте і средства до сеї праці мусять бути відповідні.

Один із таких середників бесіди до серця людини є спів.

III. Спів — средство виховання.

Спів вже взагалі є дуже важним средством виховання. Скаже відноситься не тільки до шк. дітвори але взагалі до людства.

Передовсім спів є важним обєднюючим чинником. Спільно співана пісня лучить даний збір незримими ниточками, лучить душі з душами. Се є так знана річ, що не треба еї доказувати. Колиж так, то як вел. значіння має ся прикмета у релігійнім вихованню. Спільно заспівана побожна пісня викликує почуття єдности, гармонії, братерства.

Спів є важним уморальнюючим чинником. Не одну правду, як вже сказано, не вистарчить виучити. Треба еї часто прямо перелити з душі у душу. Чиж може що краще надаватися до сього як пісня. Специяльно у вихованні дітий побожна пісня — є важним засобом засвоювання деяких правд, які тяжко прийшлосьби зрозуміти.

Побожна пісня — є отвертим, явним визнанням віри. Пісня дає нагоду — явно зазначити свою віру, любов до неї і до Бога. Через побожну пісню будяться і зростають релігійні почування. Вистарчить згадати тут слова св. Августина. Він то, по посіщеню Медіолянської церкви, підчас співу хору, — який завів св. Амврозій сказав: »В міру того, як доходили до мого слуху голоси, проникала в моє серце правда, а благочесте заставляло мене проливати сльози радости«.

Коли звернемо увагу на відношення вірних до публично віддаваної почести Богу, то ствердимо що підчас Богослужебних чинностий повинні серця присутних оставати під впливом ідей і почувань висловлених у Богослужебних словах. Як що ті слова будуть висказані в співі, в мельодії відповідаючій їх змістови і церковній урочистости, тоді сі ідеї, сі почуття, станут живійшими більше урочистими, зближать і піднесуть душу до Бога.

Спів — спричинює зовнішний блеск Богослуження через що слухаючі вірні дізнають піднесення духа, що сягає аж перед Божий престол.

Зміст церк. пісень є найгарнійшою і найповнійшою ілюстрацією цілого Церк. Року. Суть там пісні зображуючі всі свята, пісні постні, пісні літурґічні про Пресв. Евхар., про Найсол. Серце Ісусове, про Ангелів. Суть пісні за душі усопших, пісні принагідні і пісні історичні, і пісні що оспівують чудесні місця. Пісні прощанські, відпустові, братські. Суть пісні катехізмові, що улекшують запамятання всіх правд віри, пісні при слюбі, пісні підчас війни, зарази, неурожаю і голоду, пісні жовнірів і подорожних, а вкінци пісні про послідні річи — смерть, суд, небо пекло, чистилище.

І хоча поетична форма цих пісень часто полишиє богато до бажання то їх зміст є наскрізь католицький містить в собі всю теольоґію, доґматику і моральну дуже докладно майже систематично уложену.

З тих пісень можнаби уложити цілий катехизм зі всіми св. Тайнами. Нема такої правди, ані св. Тайни нема чудесного місця, про котре не булоби пісні, яка засвідчає, як глубоко в серцях народу врита віра в правдивого Бога, та почесть для Матери Божої і Святих.

І ся прикмета церк. пісні є може найважнійша: вона є викладом всеї науки віри і обичаїв — але в такій формі, що знайде рівночасно доступ і до інтеліґента, і до простолюдини і до дорослого і до дитини.

В кінци маєстатична повага церк. співу — утишує людські норови, усмирює покуси — силою мельодії, згл. силою специфічного складу тих мельодій — збудованих на правах інших від світських пісень.

Св. Тома з Аквіну каже, що церковна пісня се свого рода Божа вимова (pars eloquentiae divinae) — і інтеґральна часть Богослуження.

Щоби сей великий і подиву гідний скарб наших церк. пісень гідно оцінити, треба передовсім докладно пізнати їх зміст і мельодію. Не вистарчить пізнати і відспівати одну або дві строфи певної пісні, але треба перечитати і побожним розважанням перестудіювати цілу пісню а в часі Богослуження відспівати цілу. Релігійні правди зауміщені в піснях, розвиваються в поодиноких строфах, вияснюються, доповнюються і постепенно розбуджують у нашім серці відповідні почуття, акти звеличання, акти благодарення, чувства любови, жалю, просьби і стають в сей спосіб пре-

гарною молитвою. Сповнюють тоді головне завдання церковного співу, яким є не що іншого, а молитва. Що відноситься до мельодії пісні, то єї треба також докладно пізнати, присвоїти без зміни, без додатків; треба єї виконати у відповідному такті, темпі і ритмі, ні за скоро ні за поволи, але умірковано, спокійно, без крику, після вказівок поданих у співаниках. Інакше церк. пісня тратить свій чар, а часто твориться з неї якась дивоглядна світська арія, яка навіть не лицює до Богослуження.

Пр. підкладання під старі церк. мельодії — нового тексту — хочби найгарнійшого — є ділання проти натуральне, бо мельодія має випливати з тексту і бути його продовженнєм а не на відворот.

IV. Св. Письмо про спів.

Церковна пісня — се не є діло случаю. Вона має за собою не тільки авторитет св. Писма — але примір самого Спасителя. Як знаємо Христос Спаситель на Тайній Вечері, сім першім христ. Богослуженню співав. В той спосіб спів одержав у Церкві найвисшу Санкцію, по словам св. Письма: »основанія бо іного никтоже может положити паче лежащаго, еже єсть Ісус Христос« — (I. Кор. III. 11.), і тому примір Спасителя повинен бути незмінною основою для церк. співу.

Про сю подію каже св. І. Золот.:

»Спаситель заспівав, щоби і ми подібно йому співали«.

В св. Писмі єще на многих місцях знаходимо про церк. спів.

Книга Йова, гл. 38., ст. 7.: »Егда сотворени быша звѣзды, восхвалиша Мя гласомъ веліимъ еси Ангели мои«.

Исход ст. 1—3.: »Видѣхъ Господа, сѣдяща на престолѣ высоцѣ и превозносеннѣ, и Серафимы стояху окрестъ Єго, и взываху другъ ко другу и глаголаху: Свят, Свят, Свят, Г. Саваофт исполнь вся земля славы Єго«.

Лука II. 13.: »И внезапу бысть со Ангеломъ множество вой небеснихъ, хвалящихъ Бога і глаголощихъ: Слава во вишних Богу і на земли миръ во челов. благов«.

Апок. 19. 1.: »И по сыхъ слышахъ гласъ велій народа многа на небеси, глаголющаго: Аллилуя, спасеніе і слава і честь і сила Господу нашему«.

Пс. 32. 3.: »Співайте Господеві пісню нову добре йому співайте«.

Пс. 46. 8.: »Співайте Богу нашому співайте мудро«.

Пс. 146. 115.: »Нехай буде нашому Богові вдячна і гарна хвала, — бо великий Господь наш і велика сила Його...«

Св. Отці на многих місцях згадують про вел. значіння для виховання вірних церковної пісні. — Деякі вислови постараюся навести.

Передовсім св. Василій Вел. на многих місцях підносить вагу церк. пісні. Пр. в однім місци каже: »Господь до наук долучує солодощ співу, щоби зі солодочію і милозвучностю для слуху — присвоювати собі незамітним способом те, що є хосенного в словах. В тій то ціли видумано для нас гарні мельодії псальмів, щоби і діти, і ростом і обичаями незрілі, на зверх співали їх а в дійсности обучували свої душі...«

(Чиж не вимовне піднесення виховуючого значіння церк. співу).

Св. Ів. Залотоустий каже в одній бесіді: »Діякон каже на літургії: Станім добрі... Не на дармо се установлено, а лише на те, щоби ми поправили наші думки, що буяють по земли, щоби ми, відкинувши житейські гризоти, могли поставити наші душі прямо перед Богом«.

В іншім місци: »Ми вимагаємо щоби ви (нарід) співаючи божественні пісні, були переняті великою поважностію...«

І много, много єще висловів св. Отців про церк. спів можна би навести, на що однак вузкі рамці нинишної праці не дозволяють. Суть вони однак всі аргументом на се, що церк. спів є істотна частина Богослуження що він будує у вірних Божого Духа, та веде прямо перед лице Бога.

VI. Пій X. і Пій XI.

Все висше сказане — се такби сказати — сторінка теоретична справи, оперта на розумованню і висновках. В новійших часах маємо декілька розпоряджень церковних — які повинні би бути завершені практичними деякими посуненнями і у нашій гр. кат. церкві — що однак на разі єще не увійшло в життя.

Апостольська Столиця живо інтересується справою церк. співу, його розвоєм і зростом. Недавно так бо 22. V. 1894 появився декрет св. Конгрегації Обрядів — з приписами відносно церк. співу.

На специяльне однак заінтересування нами заслугують два дальші акти Ап. Столиці в тій же матерії.

I. є се з 22. XI. 1903 р. Правний Кодекс церк. співу св. О. Пія X. п. з. „Motu proprio".

II. є се Апостол. Конституція св. О. Пія XI. з 20. XII. 1928 п. з. „Divini cultus"...

Постараюся коротенко подати есенцію з тих двох актів — торкаючи головно місць, що можуть у нас мати приміненння.

I. „Motu proprio".

На початку говориться про се, як дуже лежить на серці св. Отцеві піднесення краси Божого Дому. Спеціяльнож св. Отець звертає увагу на красу церк. співу, який вже зі своєї натури є тяжкий до ведення, до опанування і через те та справа є найбільше наражена на надужиття. Відтак слідує »Інструкція о церк. Музиці«, що обіймає 9 уступів.

В 1. уст. говориться про »Загальні засади«.

Музика церковна є складовою частю Богослуження і має з ним тую саму заг. ціль, с. є. Славу Божу, освячення і піднесення вірних. Вона має з одної стор. гарною мельодією прикрасити текст, — з другої сторони додати йому більшої сили, щоби за посередництвом музики вірні були лекше побуджені до побожности і красше успосіблені до зібрання в собі овочів ласки, що спливає підчас Богослуження.

Головні її прикмети: свята, загальна і мистецька.

В 2. уст. говориться про „Роди церковної музики".

Розріжняєсь 3 роди: 1. спів григоріянський, у нас осмогласний, 2. спів поліфонний, 3. спів театральний. Сей послідний не сміє бути допущений в церкві.

В 3. уст. говориться про »Текст«.

Між іншим є замітка, що текст має бути виголошений без повторень і все так, щоби вірні розуміли.

В 4. уст. говориться про »Зовн. форми церков. композицій.

В 5. уст. про »Співаків«.

В 6. уст. про уживання при Богослуженні інструментів.

В 7. уст. говориться про »Розміри богослужебних композицій.

Не вільно щоби священик чекав — через спів. — При Богослуженню має завсігди музика виступати — для служби Богослуження, яке є осередком всего.

В 8. уст. говориться про »Головні средства« осягнення повисше сказаного.

В тім уст. говориться:

Над виконанням церк. муз. і співу береже в дієцезії »Специяльна Комісія«, зложена з компетентних осіб. В дух. Семінарах має цвисти осмогласн. спів і повинна істнувати Школа співу. При викладах Моральної і Права — де тільки дасться звертати увагу на естетичну сторону співу, щоби богослови виходили з Семінара обучені в тім ділі.

9. уст. — є закінчення, з порученнєм виконання.

Се коротесенький начерк славного „Motu proprio“. — Св. Отець Пій X. уважав — як виходить зі сказаного — церк. спів дуже важним чинником релігійного виховання. Вимагає щоби і виконавець був обучений, щоби і форма твору була гідна св. Церкви, і щоби сам спів був гідно виконаний — тоді щойно буде осягнена ціль. — Інакше все інше є надужиттям — яке треба викорінювати, і головно для викорінювання надужить, що випливають переважно з неуцтва і зарозумілости, було видане се „Motu proprio“.

Много можнаби сказати тут про надужиття церк. пісні у нас. Справа церк. співу полишена свойому ходови річи, неконтрольована ніким, непідпирана, здана на ласку деяких світських дірігентів, які трактують його не як молитву, і не як середник рел. піднесення вірних, — а хори як амвон, — але трактують як звичайну музику, а хори — як сцену до свого попису. Через се і успіх хоч часом і є, то не по інтенціям св. Церкви. Бо не є се успіх той, що як у св. Августина витиснув з очий сльози радости, а сей, що порушує змисли, уприємняє побут в Церкві, і тимсамим принижує еї маєстат.

II. Апост. Конституція Його Свят. Папи Пія XI. з 20. XII. 1928. в 50 літ. Ювілей Його Священства. Містить вступ і 11 уступів.

Вступ.

До піддержання побожности народів цілих, в дивний спосіб від перших днів християнства причинився головно церковний спів. Як засвідчає історія — много варвар (поган) приняло християнство виключно завдяки сьому чудесному впливови, який йде на филях церков. пісні у народні маси.

Якраз церк. спів був причиною, що аріянин цісар Валєнтій, підчас відправи св. Василія, тратив змисли.

В Медіоляні закидували св. Амврозієви що чарує богослужебними співами цілі маси народу, що під впливом тих співів св. Августин рішив приняти Христ. віру.

При Церквах по містах — ціле місто становило один вел. хор, — і учасники пізнавали через зміст співаних пісень всю Христову науку.

Се нам пояснює, чому Римські Папи з такою дбайливістю опікувалися завсігди церк. співом. Вже Пій X поставив собі завдання — будити і удержувати Христ. духа у вірних, а через своє „Motu proprio“ — вказав, що уважає до сеї цілі найвідповіднійшим средством, церк. спів. Треба проте взяти його — сей спів — у певні норми, щоби дійсно красні штуки — були слугами Богослужень. Де тільки приписи відносно церк. співу зведено, там почала на ново жити і краса сеї найзнаменитшої штуки, а з нею почав буйно процвитати релігійний дух, а се тому, що народ привик брати участь в евхарист. обрядах, у псальмодії і прилюдних Богослуженнях.

Його Святість переконалася про се, коли в першім році Понтифікату хор богословів ріжних народностий приокрасив спільно урочисту Літурґію — відправлену через Його Святість в Ватиканській Базиліці.

Натомість з прикростю належить ствердити, що не всюди примінено згадані зарядження. Що більше на власну руку і виразно проти тих заряджень, уводиться в доми Божі часто твори par excellence світ-

ські, які ані з церк. музикою — ані з Богослуженням не мають комплєтно нічого спільного.

Щоби запобігти дальшому упадкови церк. співу, у річницю монаха Гвідона з Аренцо, творця письма муз., видає Його Святість отсі зарядження, що послідують, які приказує увести в життя.

I. Кождий, що бажає стати священиком, мусить вже від першої молодости обучуватися в церк. музиці, с. зн. починати від нар. шкіл, дальше в ґімназіях і ліцеях, щоби підчас теольоґії, міг знаменито обучитися сій висшій науці, яку можнаби загально назвати естетикою церк. музики, з якою весь клир повинен бути знаменито познакомлений.

II. Вслід за сим, нехай у всіх заведеннях, головно в дух. Семінарах, відбуваються часті і щоденні вправи у церк. музиці, і то трактовані з Богослужебної точки погляду.

III. Сі що заряджують Богослуженнями, нехай пильно звертають увагу на се, щоби відправа була не лиш гідно і побожно виконана, але щоби ся відправа відповідала церковно-музичному мистецтву. Мусять бути дібрані тонації, виконані каденції, передишка при звіздках, вірші псальмів мають бути виголошені рівно і з льоґікою. Коли так буде, то з одної сторони виконавці в дивний спосіб викажуть спільноту своїх душ у відданню чести Богу, з другої через антифонний метод (дві части хору) стаються вірні подібні до Серафимів, що одні до других кличуть: Свят, Свят, Свят....

IV. Щоби на будучність було се виконане, має на всіх будучих нарадах — мати місце стале точка про церк. спів, зі стану якого має здавати звіти хтось до тих цілий призначений, який би рівночасно поправляв проявлені блуди.

V. VI. В сих точках говориться про основування хорів.

VII. В сій точці обговорена справа висшости людського голосу над інструментами, і що хвалу Богови повинен віддавати передовсім людський голос, який найкраще віддає почування.

VIII. Про органи.

IX. В сій точці говориться про се, що вірні не повинні бути на Богослуженню пассивними слухачами, але

брати мають всі чинну участь, т. є. в приписаний спосіб мають на переміну з духовенством співати.

X. В сій точці поручається всім Ординаріям дбати про церк. муз. образування народу. А се станеся через навчання літургічного і взагалі богослужебного співу головно в школах, братствах інших Т-вах.

XI. В сій точці говориться про образування до сеї цілі учителів, бо інакше не осягнеся результатів. Згадується зі спец. признанням Висшу Папську Школу церк. музики, заложену в Римі через св. О. Пія X в 1910 р., яку поручаєся всім Впр. Ординаріям.

Вкінци слідує поручення виконання повисшого.

Се булиби коротенькі начерки сих двох розпоряджень, які так вимовно говорять про вагу церк. співу у реліг. вихованню вірних.

VI. Наші відносини.

В дальшому ході сеї розправи, в ціли винесення для нас конкретних і практичних конклюзий), — порівнаю висше сказане з нашими відносинами у тім згляді.

З висше сказаного виходить, що церковна пісня є дуже важним чинником виховуючим релігійні почування. Дальше виходить, що церк. спів повинен бути плеканий в школах народних і середних, в народі взагалі, спеціяльнож в Дух. Семинарах і дяківських інститутах, і поміж Духовеньством, яке повинно бути докладно з церк. співом обзнакомлене, — яко складовою частю Богослуження, і яко з дуже важним средством релігійного виховання вірних.

Та в сім місци зберуся на цивільну відвагу — висказати декілька заміток pro domo sua.

На всіх тих етапах навчання і береження церковного співу — про які згадує Його Святість Папа Пій XI — наша нивка церковного співу лежить на жаль зовсім забутим облогом. Про якесь систематичне навчання церк. співу у школах низших, середних, і т. д. не ма у нас мови.

Півці церковні, які повинні бути розсадниками культу духовної пісні між народом, її практичними учителями зовсім з того не здають собі справи. А коли вони відбувають зїзди — то не у своїх фахових цілях, але в цілях борби о поле, чи о доходи.

Таким же змістом переповнені дві їх часописи, які виходять у нашій Провінції, — натомість »ниже титли« — про се, що повинно бути сутию річи самого поняття »церковний півець«.

У нашій католицький пресі і поза нею, упоблікував я понад 10 праць в тім зглядї надіючись викликати заінтересування і дискусію серед духовенства, — одначе ніхто ниже пари з уст.

Наука кантів — як знаємо — носить у нас пятно приналежности до відділу тих предметів — які називаються: »пуфівки«. Тут і там, по місточках і селах, вириваються доморослі дірігенти, що мимоходом кажучи визначаються звичайно неуцтвом, — і організують церковні хори, та уводять до храму Божого твори, які ані з церк. музикою, ані з релігійним вихованням, ані з церк. мистецтвом взагалі не мають нічого спільного.

До якого степення церк. спів є нас в приниженню вистарчить згадати деякі факти, які суть загальні і неоспоримі.

Пр. є фактом, що на зустріч Велик. Свят по всіх церквах робляться приготування. Миєся підлоги, чиститься ліхтарі, переся стихарі і т. д. Одним словом йдуть всякі приготування для звеличення вел. Празника. Тільки неприготовляється того, що найбільше звеличує сей Празник — с. є. співу. Чи дяк хоч раз робить коли пробу з Крилосами, пр. в антифоннім читанню псальмів? — Нічого подібного у нас не твориться — хоч се є таке натуральне!

Думаю, що прецінь повиннобися справу рушити з мертвої точки.

З народних шкіл повинна дитина винести певне minimum церк. пісень, — а зі середної школи ученик повинен уміти заспівати бодай незмінні части з Утрені і вечірні.

Молодіж полюбилаби наше Богослуження, побачилаби що у тих піснях є краса, якої не почує нігде, — вонаби їх задивувала, заімпонувала, вони побачилиби, що Утреня і Вечірня не є чимсь таким, жо може собі дяк відкричати чи вирипіти! — Булоби се велике оружє проти індеференцтизму виходячої із середних шкіл молоді — яка заповнює опісля кадри нашої індіферентної інтелігенції.

Очевидно сі річи мусять бути трактовані через фаховців науково, по мистецьки і з пляном. А коли фаховців нема,

то можна вислати на студії. — Покермована умілою рукою церк. пісня, трактована по мистецьки, повстане певно із упадку, і стане великим заборолом піднесення, опертя, побожности віруючих мас.

Сі на кінци наведені стрічки подиктовані любовю і журбою за наш вел. душі скарб — церк. музику, яка на наших очах гине, — і під тим кутом погляду прошу мої зауваги осуджувати.

Учіть ваших дітий молитви й чесного життя!

(На проповідь)

Один учасник останньої війни розказував про страхіття, що їх переживав на фронті. Про ріжних людей, звірів і героїв, правдивих приятелів і фарисеїв, відважних і трусів, добрих синів і лихих покидьків. Про одного щирого друга оповідав особливо богато, бо разом ділили долю й недолю протягом кількох років у найтяжші хвилі. Один перед другим не знав ніякої тайни. А цей друг. розказував про свою хату рідну, про неньку безпомічну дома, про другого брата, який уже зложив голову за Рідну Землю. А неньку він дуже любив. Кождого дня посилав їй вістку від себе. Старший він був літами але у відношенні й на з гадку про рідну неньку він ставав мов мала дитина. І говорив як дитина. Оповідав, як мати ходила з ним до церкви, як молитви вчила, перед злом хоронила, коли ще маленьким був. А мав цей друг стрілець дуже гарний звичай. Кождого дня вечером відмовляв клячучи з відкритою головою молитви не зважаючи на насмішки й кпини деяких злих товаришів бою. Робив се точно кождого дня в означеній порі і як сам казав, оцин Отче наш і Богородице додавав стало за здоровля матері та за душу покійного батька. Занадто він любив своїх родичів а в инший спосіб на зверх не міг свойого чувства виявити як молитвою. Так учила його мати коли ще малим був, так робить він і тепер як вірний і добрий син.

Коли війна скінчилася і сей хоробрий стрілець вернув здоровий до звичайних занять, тоді старенька мати доживала при ньому віку. Знакомі й сусіди казали »Диви як гарно вони живуть! Ось доброї матері чесни син«. І правду казали. Бо в тій хаті панувала згода й любов, ніхто ніколи не чув там про сварні й незгоду. Хоч були бідні, жили чесно раді й вдоволені життям. Зрозуміла річ. Добрі й чесні родичі виховують такихже добрих і чесних дітей. Се є правило, бо яблоко недалеко паде від яблінки.

Але бачив наш оповідач й инші типи людей на війні. Стрічав богато лихих синів, які в прикрих хвилях проклинали годину, коли їх мати на світ породила, вічно зі всього невдоволені, не вміли пошанувати чужого майна, грабіж і кривда справляли їм вдоволеннє. З їх уст виходили заєдно проклони, нарікання та погані бесіди — молитва була їм незнана, вони еї не потребували і не практикували. По скінченій війні вернули й вони до рідних батьків, які витали їх з превеликою втіхою і радістю. Звичайно як батьки рідних дітий. Але не довго тревало їх щастє. Злоба, що загніздилася в літах ранньої молодости принесла свій овоч. Батьки тепер безрадні плачуть і гірко нарікають на невдячних синів а неодин в розпуці каже »сину, красше колиб ти був пропав на війні«. Коли спитати про глибшу причину того сумного явища то в більшости випадків відповідь одна: завинили родичі, батько й мати, що замолоду не дбали про дітей, не вчили молитви не провадили до церкви, самі доброго приміру не давали не картали за проступки. Сини росли собі свобідно й виросли на дужих, здорових мущин. В парі з фізичним ростом розвивалася душа тільки в браку доброго насіння поросла на ній хопта. Тяжко еї полоти тепер, треба чекати жнив. А які гіркі для батьків ті жнива!

Так! Дорогі Браття! Яблоко недалеко паде від яблуні — син недалеко відбігає від батька. Які родичі, такі їхні діти — се правило, з якого вправді бувають виїмки, але рідко. Усвідоміть собі сю велику правду й запишіть глибоко в серці а в життю буденнім у відношенні до ваших дітий користайте з неї. Учіть ваших дітей доброго, ще коли вони маленькі, учіть словом і власним приміром. Надівсе вчіть їх молитви й пильнуйте, щоби діти ваші точно кождого дня рано й вечір молились. В неділі й свята ідіть

самі до церкви і дітей забирайте зі собою. Це лишиться довго в їх памяти. В своїх діточих серденьках полюблять вони Божий храм, молитву, церковну пісню, обряд. Ця любов остане й у старших літах не легко дадуть собі єї зі серця вирвати. Навчіть ваших дітей обовязку молитись кождого дня за родичів — коротко »Отче Наш« і »Богородице Діво« вечером. Син чи дочка, коли моляться за родичів, не будуть ніколи дітьми лихими й невдячними.

Але й ви не забувайте молитись за ваших дітий, не забувайте давати їм доброго в тім зглядi приміру. Тоді виростуть вони вам на потіху, Богу на славу, народови на пожиток, бо святі слова: »Благословеннє вітцівське утверджує доми дітий а клятва матірня викорінює їх до основ« (Іс. Сирах).

Один священик хоронив раз бідну вдову. За домовиною спішила молоденька, одиначка сирота хлипаючи важко зі жалю та ще кількоро сусідів. Усі плакали в сумнім поході й на цвинтарі. Не так плакали над помершою як радше над бідною, безпомічною сиротою. Коли вертали з кладовища, каже одна старша жінка до священика: „Отче, дивіть яка бідна ця сирота! Вона марно пропаде...“ А священик їй на те: „Не бійтися! Господь Милосерний не забуде на неї. Вона не така бідна, як ви думайте. Мати лишила їй велике майно: навчила Бога любити, працювати й жити чесно. А се найважнійше в життю“. Так і вийшло. Бідна сирота чесним життєм і працею здобула собі пошану й любов у всіх, що єї знали. Скоро вийшла заміж і красше жила, чим єї подруги-товаришки, дочки засібних родичів.

Християнські батьки й матері! Ви дбаєте о ваших дітей, з ранку до ночі тяжко працюєте, щоби їм придбати якнайбільше майна. Не забувайте однак на те, що важнійше: лишити дітям почуття обовязку, чесного життя перед Богом і людьми. Це є найбільший, невянучий скарб на землі, запорука туземного їх щастя і грядуючого, вічного — Амінь.

П.

ПРАКТИЧНА ЧАСТЬ.

---

2. Чи дозволена реституція?

(Розвязка случаю з Еп. Від. II. ч. за червень 1929),

1) О. Маврикій обовязаний до звороту 70 зол. за вино в користь о. Порфірія. Се без всякого сумніву, бо сам він вино замовив і сам відобрав нічого не згадуючи про о. Карпа. З другої сторони своїм поведенням дав доказ, що не має наміру звернути довг по доброму. Годі допустити, щоби тут грала ролю несвідомість обовязку реституції бож о. Маврикій показав себе знатоком церковного права і моральної в неаби яких тонкостях. Зла воля і надмірне привязання до гроша — ось вина й хиба о. Маврикія.

2) О. Порфірій не повинен був відтягати собі гроша зі стипендій призначених для о. Маврикія. Канонічне право і моральна заборонюють строго всякі маніпуляції стипендіями вважаючи їх за щось нерозлучного з інтенціями. На оправданнє о. Порфірія можнаби хиба те сказати, що він відтягаючи квоту 70 зл. робив це в нації, що о. Маврикій не буде тому противний. У свойому письмі до о. М. пише: »...Сподіюсь, що не будете противитись такому способови відшкодування...«

3) Хто обовязаний відслужити Акафісти й Молебні? О. Порфірій не має строгого обовязку їх правити, хиба що приймав дотичні інтенції відослані йому о. Маврикієм. Він може їх одначе назад переслати о. Маврикієви тим разом очивидно разом з грішми (70 зол.) і тоді обовязок цей буде тяжити на о. Мавр. а о. Порф. вийде ціло зі справи.

(Розвязка 2.)

Ad. 1. Поступок о. Порфірія не був самовільний і безправний, але недозволений. Мігби був о. Порфірій задержати собі як зворот за вино, колиби одержав від пароха з Кальварії для передання о. Маврикієви гроші з иншого титулу, а не як missalia.

Ad 2. Поступок о. Мавр. грішить проти справедливости. Redde quod debes! Він не повинен був відсилати

списку інтенцій, а їх сам відправити, щоби в сей легкий спосіб звернути довг о. Порф.

Ad 3. Правити Молебні і Акафісти обовязаний о. Порф., бо інтенції мусять бути відправлені, так передав їх через него о. парох з Кальварії, а через непорозуміння незнане навіть о. пароxови з Кальварії не може справа відправи інтенцій остати спірною.

Однак о. Мавр. обовязаний дальше до звороту о. Порф. 70 зл. за вино. Якщо передав вино своякови, який помер в нужді, обовязаний сам внести просьбу, де належить о відписання довгу, а тим самим звільнення о. Порф. від обовязку плачення за вино. А якщоби дістав відмовну відповід, обовязаний о. Мавр. заплатити 70 зл. о. Порф. біднійшому за вино, яке взяв для себе, а відступив своякови.

З КАТОЛИЦЬКОГО СВІТА.

Св. Отець Пій XI. о священстві. Дня 18. червня б. р. приняв св. Отець на збірній авдієнції учасників народного конґресу Союза італійських священиків „Unio Cleri pro Missionibus“ як рівнож духовних асистентів Католицької акції. Більше як дві тисячі італійських священиків в тім числі богато архиепископів, епископів, пралатів і настоятелів монаших чинів та конґреґацій привитали св. Отця ентузіястичним окликом »Хай живе Папа Евхаристії, місій і Католицької Акції!« Св. Отець привитав їх сердечними словами зазначуючи, що вид тих священиків пригадує йому слова Господні: »Вас однак назвав я приятелями...« Папа не знаходить слів, які бодай приблизно моглиби висказати те, що відчуває його серце на вид такого числа священиків. »Минуло 50 літ священства — казав св. Отець — 50 літ ласки й Божого милосердя, 50 літ велитенської відповідальности, яка осягнула свій вершок в останніх роках понтифікату. Булиби вони пригнітаючими якби почування загального вітцівства, подаване через доброту й милосердє Боже, не мало в собі такої повноти потіхи. То почуваннє оживлюєсь і за кождим разом запускає чимраз глибші

коріння, коли до батька приходять сини його великої рідні. Присутні покажуть ще більше зрозуміння для духа того загального вітцівства, бо як священики в границях, зачеркнених Провидінням і послухом самі беруть в ньому участь як духовні отці так многих душ.

Прийшли, щоби зі спільним батьком пережити торжественні хвилі, щоби ділити з ним великодушність і радість серця, злучити свої молитви з його молитвами, бо важким обовязкам відповідають рівні а навіть більші благословення небес«. Далі говорив св. Отець »Будьте чисті як ангели, раді в праці як апостоли, будьте побожні й повні покори в евхаристійнім дусі! — Трапилась врешті нагода повторити ці слова перед священиками, які є в цілій повні свідомі Божої величности власного призвання, які є переповнені так великими й пламенними намірами. Священики винні далі ступати по своїй дотепер стереженій дорозі в розумінні потрійного клича тої програми, винні чим раз більше ставати ангелами та апостолами. Тоді дізнають радости того містичного Вина, з котрого пливе невинність, того Хліба, котрий сильним додає кріпости, як першої умовини чинної й успішної діяльности. Так ще раз: священики винні бути чисті, бо вони є близькі кивота Того, що живе серед лелій й запахом лелій любуєсь. Мають бути діяльними апостолами, одушевленими для місійної ідеї, яка є суттєвим висловом апостольської ревности, бо якраз перші апостоли були місіонарами. Врешті священики мають бути побожні і повні страху Господнього не тільки як виконавці власного уряду але як ті, що оживлені правдивою невинністю і жертволюбністю, яка сповняє цілу душу й ціле серце й усі афекти та стає ніжністю любови. Тоді стане вона не лиш кормом священичого, душпастирського життя але заразом ознакою вдячности Божої, що пливе з Божого серця«.

Програма Католицької Акції. — В часі одної конференції католицьких мущин в Порцгайм епископ-суфраґан о. Др. Бурґер обговорюючи справу Католицької Акції сказав таке: »Католицька Акція не є нічим новим. Св. Отець хоче лиш в особливший спосіб пригадати цю думку католицькій Церкві. Коли 60 літ тому назад так зв. лібералізм намагався відтягнути людий від Церкви то сьогодня тойсам

дух проявляється в инший спосіб. Св. Отець означує його словом „ляїцизм“. Є це стремліннє, щоби на все глядіти чисто світським способом а релігійний головнож католицький вплив, о скільки можна поборювати. Між релігією і життєм, між Церквою і людством має бути розкопана прірва. Християнський дух уже не проникає цілого життя, хоч ще о тім говориться. Але така прірва не може істнувати, бо релігія мусить заєдно керувати нашим життєм так приватним як і публичним. Релігія не може бути відкинена. Тому велика се річ, коли світські люди виступають по стороні епископів і священиків в обороні католицького слова й думки. Треба нам пригадати собі католицькі засади, перенятися ними й підчинитись їм. Це є найвисша ціль і завданнє Католицької Акції. Дотичить вона головно людий, які стоять на боці. Слово священика не всюди може дійти, іґнорують часто також слова епископа. Тут необхідні мужчини й жінки вірні засадам, які дають примір католицького життя«.

Німецьке католицьке учительство а шкільна проблема. З кінцем травня б. р. відбувся в Саарбрюкен конґрес католицького союзу німецьких учителів. Союз числить 26.000 членів. Провідник конґресу Вебер у своїй промові дав вислів засадничим домаганням німецьких католиків у висказі: »католицькі школи з учителями католиками для дітей католицьких«. Союз домагається такої розвязки шкільної справи, яка би в практиці забезпечила повну рівноправність конфесійної школи з усякими иншими школами та дала спромогу основувати конфесійні школи також у краях, де є мішані школи. В звязку з тим Союз домагається конфесійного образовання учителів.

Як французькі католики дбають о виховання дітей. — Від часу як французька масонерія допровадила до розділу між Церквою і державою вичеркнено також науку релігії споміж предметів навчання у школах державних. Вихованнє і навчаннє оплачуване державою стало зразу на ґрунт протирелігійний, читай протикатолицький. Ця обставина приневолила католицьких родичів до основування власних приватних шкіл усіх типів. В короткім часі покрилася ціла Франція сіткою приватних католицьких шкіл, в яких нині виховується міліон дітвори (мова про школи

вселюдні) на $3^1/_2$ міліона дітей, що ходять до шкіл державних. Бачимо їх у кождій майже добре зорганізованій парохії — гарний будинок власний, добірні педагогічні сили, усі приклади потрібні до науки. На цїли удерження рідного шкільництва оподаткована там кожда католицька душа. Буває нераз, що в селі є школа державна з учителем оплачувана солено з податків навіть католиків та вона світить пусткою. Кількоро дітей державних функціонарів до неї ходить. А туть рядом скромний будинок католицької школи а в ній кілька соток дітвори. Згадати треба, що держава особливо в останніх часах веде остру кампанію проти приватних шкіл з наміром знищити їх зовсім. Але не застала вона неприготованими французьких католиків. Вони згуртувалися усі без ріжниць й повели енергічну якцію протестів. Результат їхньої акції вже є, бо уряд полишив приватні школи в спокою й почав іти на уступки в користь католицької Церкви також в інших справах. Небезпека для кат. школи одначе неминe так довго поки уряд не відкличе зовсім законів, які обмежують свободу навчання.

Промовчані цифри. — „Le Dictionnaire de Théologie Catholique“ в одному з останніх випусків подає інтересні подробиці про мучеників католицької Церкви. Говорить лиш про мучеників останнього століття і подає зіставлення цифрові тих, що кровю припечатали власну віру. І так в Кореї згинуло 1827 р. около 1000 а в рр. 1866—1870 около 8.000 католиків. У Сіямі, Анамі й Тонкині в рр. 1855—62 і 1885 потерпіло звиш сорок тисячів христіян мученичу смерть за те, що не хотіли ногами топтати хреста. В Китаю вимордували фанатичні боксери в р. 1900. около 8.000 христіян. Про переслідовання наших земляків за вірність католицькій Церкві під Росією напротязі цілого майже 19. століття згадана книжка не подає точних даних. За царя Миколая I. згинуло там за віру 406 самих священиків католицьких. Очивидна річ нема тут згадки ні про героїв що положили своє життя за скарб св. віри останніми часами в Совдепії та Мексику. До тепер ще нема точних даних. В минулому століттю нараховують кругло 57.000 мучеників за віру.

З католицького життя в Голяндії. — Після найно-

війшої статистики Голяндія числить нині 2,444.583 католиків і 3,859.797 протестантів. Загальне число учнів католицьких шкіл виносить 472.626, число учнів шкіл державних і некатолицьких є майже таке саме. В католицьких духовних семінаріях образується 253 богословів.

Гарні успіхи осягнула католицька праця організаційна; число членів католицьких професійних союзів в Голяндії, які працюють у тіснім контакті з епископами виносила дня 1. січня 1928 р. 105.674 а 1. січня 1929 р. 115.044 отже зросла майже о десять тисяч. Великий зріст виказує рівнож число членів католицьких союзів дієцезальних: 1 січня 1929 р. — 93.383, а 1. січня 1929 р. — 100.365. Число членів союзу католицьких робітників побільшилося на протязі 1928 р. о 11.636 і осягнуло цифру 133.261.

За останніх 50 літ католицьке населення Голяндії подвоїлося. Побільшуєсь воно значно скорше чим проче населеннє. при чому навернення не відограють такої ролі як в инших краях.

В дієцезії Гаарлєм є взірцево зорганізоване апостольство світських осіб. Працю ведуть мужеські та жіночі стоваришення у кождій парохії під наглядом пароха або уповажненої ним особи, яка має титул директора. Для улекшення праці ділиться кожда парохія на округи. Члени католицької Акції в міру можности працюють у власних округах. Вимагається від них повнолітности, взірцевого ведення життя, спокійного, зрівноваженого характеру, знання всіх проблємів, т. зв. великого катихизму і найголовніших приписів католицького супружого права, основ католицької соціольогії і сучасного стану католицизму. Головним способом апостольської праці є відвідини по домах; визначує їх звичайно директор а виконують дві особи разом. Кандидати до Католицької Акції мусять відбути річну пробу і зложити іспит. На правильних зібраннях обговорюють члени апостольства методи праці та важні актуальні проблєми католицького життя.

Накладом гр. кат. Еп. Консисторії в Перемишлі.
Друкарня гр. кат. Капітули в Перемишлі.